

Lärarhandledning för anpassade skolformer till julkalendern "Spökjul på Dimmeborg"

Innehåll

Lärarhandledning till Julkalendern "Spökjul på Dimmeborg"	1
Inledning	3
Hur ni kan lyssna på julkalendern	3
Undervisningsstrategier och stöd för anpassade skolformer	4
Introduktion till julkalendern (läs gärna högt för klassen).....	5
Avsnitt 1: "Familjen flyttar in"	6
Avsnitt 2: "Han kommer förstöra min jul!"	7
Avsnitt 3: "Nya skolan"	8
Avsnitt 4: "Spökena på Dimmeborg"	9
Avsnitt 5: "Allt är fejk"	10
Avsnitt 6: "Gasten"	11
Avsnitt 7: "De dödas bok"	12
Avsnitt 8: "Jag är Disa"	13
Avsnitt 9: "Spöken finns"	14
Avsnitt 10: "Dödsberättelsen"	15
Avsnitt 11: "Julklapp till Disa"	16
Avsnitt 12: "Levande på julafton"	17
Avsnitt 13: "Livets och Dödens klocka"	18
Avsnitt 14: "Spökrådet"	19
Avsnitt 15: "Disa – Madame Malou"	20
Avsnitt 16: "Sam – Madame Malou"	21
Avsnitt 17: "Midnattsjakt"	22
Avsnitt 18: Den stora spökjakten	23
Avsnitt 19: "När Disa dog"	24
Avsnitt 20: "Vi måste kämpa"	25
Avsnitt 21: Poltergeists	26
Avsnitt 22: "Disas julklapp"	27
Avsnitt 23: "Marina Sparre"	28
Avsnitt 24	29
Julkalenderns kopplingar till läroplaner och kursplaner	30
Läroplan för anpassade grundskolan	30
Läroplan för anpassade gymnasieskolan	35
Övrigt material	37
Värdefulla länkar:	37
Material från Sveriges Radio	37

Inledning

Årets julkalender kan passa bra i anpassade skolformerna från årskurs 6 i anpassade grundskolan till gymnasiet beroende på elevgrupp.

Den här lärarhandledningen innehåller frågor, tips och material till 2025 års julkalender: Spökjul på Dimmeborg. Vi hoppas att du som lärare blir inspirerad att lyssna på julkalendern tillsammans med dina elever i klassrummet!

I julkalenderns ljuddrama möter eleverna en spännande ljudproduktion som övar hörförståelse, vidgar deras ordförråd och tränar förmågan att tolka en berättelse.

Vi har skapat frågor till varje avsnitt för att stämna av så klassen har hängtt med, och frågor för samtal efter lyssningen. På julkalenderns hemsida finns det fler roliga saker kopplat till lyssningen, till exempel färgläggningsbilder och tävlingar.

Medverkande

Berättelsen är skriven av Ida Kjellin och illustrerad av Sofia Falkenheim. För regi står Eva Staaf. Se rollista och övriga medskapare på vår hemsida.

Hur ni kan lyssna på julkalendern

Varje avsnitt är 10 minuter långt och det kommer ut ett nytt varje dag 1-24 december. Avsnitten släpps från kl. 05.00 varje dag och finns bara i Sveriges Radios app eller på Sveriges radios hemsida.

På måndagar:

På måndagar finns även lördagens och söndagens avsnitt tillgängliga för att lyssna ikapp tillsammans med eleverna. Om tre avsnitt på raken känns för långt för eleverna, kan du välja att dela upp lyssningen på flera tillfällen under dagen, eller läsa sammanfattningarna för helgens avsnitt högt innan lyssning på måndagens avsnitt.

Lyssna genom appen:

Julkalendern i Barnradion finns i Sveriges Radios app, som finns att ladda ner kostnadsfritt via App Store eller Google Play. Sök på "Julkalendern 2025" i appen så hittar du avsnitten där.

Lyssna genom webbläsare:

Gå in på: sverigesradio.se/julkalendern

Undervisningsstrategier och stöd för anpassade skolformer

Förslag på undervisningsstrategier

- Samma tid, samma plats: lyssna på julkalendern vid samma tidpunkt varje dag. Det skapar en trygg och förväntansfull rutin. Kanske direkt på morgonen eller efter lunchrasten.
- Skapa en "lyssnarhörna": gör lyssnandet till en speciell stund. Dämpa belysningen, tänd en ljusslinga, låt eleverna sitta på kuddar eller i sacco säckar. Detta hjälper till att signalera att det är dags att fokusera och lugna ner sig.
- Använd ett visuellt schema: visa dagens "lyssnarpass" med bilder:
 1. Prata om igår
 2. Lyssna på dagens avsnitt
 3. Rita/prata om avsnittet
- Skapa förförståelse genom att förvarna om innehållet: innan ni lyssnar, säg kort: "Idag kommer vi höra ett spöke skrika" eller "Idag kommer Sam att känna sig ledsen". Det förbereder eleverna och minskar risken för oro.

Generella tips kopplat till anpassade skolformer för alla avsnitt:

- Lär känna rösterna: Lyssna gärna igenom ljudklippen där karaktärerna presenterar sig och lär känna rösterna innan lyssningen. Presentationerna finns på hemsidan och i appen innan 1 december.
- Använd gärna bildstöd och rekvisita: ha bilder på karaktärerna till hands. Använd enkla föremål för att illustrera händelser (en burk, en nyckel, etc.).
- Fokusera gärna på känslor: prata mycket om hur karaktärerna känner sig med hjälp av samtalskortor med bilder (glad, ledsen, arg, rädd, modig).
- Spela upp scener: enkla dramatiseringar gör berättelsen mer konkret.

Inför lyssning på avsnitt 2–24

- Be gärna klassen återberätta kort vad som hände i förra avsnittet.
- Förutspå eller gissa vad som kommer att hända i det nya avsnittet. Att förutspå handlingen höjer intresset för att lyssna – för att se om gissningarna stämmer!
- Gå igenom nya ord om du tror att de är nya för klassen.
- Visa sedan bilden till dagens avsnitt och spela upp avsnittet.

Under lyssningen:

- Pausa ibland: stanna upp och ställ enkla "vad hände precis?"-frågor.

Efter lyssningen

- Använd våra frågor för att stämna av hörförståelse eller prata om handlingen med egna ord. Till avsnittet finns också diskussionsfrågor och ibland en kreativ övning.
- Vi tipsar också om att söka efter mer information om saker ni mött i lyssningen för att koppla berättelsen till verkligheten.

Lyssna klart under lovet

Julkalendern håller på fram till den 24 december. Sista avsnittet sänds alltså på julafton, när det är jullov. Låt gärna eleverna lyssna klart hemma under lovet. Berätta att det går att lyssna på julkalendern antingen via appen

Sveriges Radio eller på julkalenderns hemsida.

Ni kan också lyssna klart på julkalendern tillsammans i klassen när skolan har börjat igen. Julkalendern finns att lyssna på som podd ett helt år efter att den har sänts i radio. Av rättighetsskäl kan Barnradion tyvärr inte skicka ut program direkt till lärare eller göra så att de går att lyssna på före sändningsdatum.

Introduktion till julkalendern (läs gärna högt för klassen)

Det är december 2025. Tolvårige Sam och hans familj flyttar in på det gamla slottet Dimmeborg för att spela in fejkade spöklipp till sin populära spökjaktkanal som alla i Sverige känner till.

I den här berättelsen hör vi om pojken Sam. Han är 12 år. Familjen har en kanal på Youtube som handlar om spöken. De spelar in falska spöken i sina youtube-klipp. Men på det här slottet bor det äkta spöket Disa. Hon blir inte glad över att de flyttar in. Kommer Sam och Disa att bli vänner ändå?

Julkalendern kommer att handla om vänskap, om var man hör hemma, känslor och om livet och döden.

Det är en spänningsfylld och rolig berättelse ända fram till sista avsnittet!

Avsnitt 1: "Familjen flyttar in"

Tema: Nytt hem och olika jobb

Sam och hans familj, kända som Spökjägerfamiljen, flyttar in på det gamla slottet Dimmeborg. De ska bo där i december, fira jul och samtidigt spela in klipp till sin populära spökjägarkanal. Familjen filmar de ruggiga rummen och låtsas känna av spöken. Men Sam börjar känna att något inte står rätt till – slottet känns kusligt på riktigt.

Nya ord:

falsk	inte stå rätt till	unken
fejka	kuslig	upprörd
flytta	låtsas	uråldrig
fördel	nackdel	vallgrav
hemsökt	ruggig	vindbrygga
influencer	spökjägare	äga

Frågor:

- Vilka är Spökjägerfamiljen? Svar: De är Sam, mamma Leila och pappa Mattias Storm
- Vad gör en spökjägare?
- Vad jobbar familjen med?
Svar: Familjen driver en populär videokanal där de jagar spöken i olika slott.
- Vem är den Blodiga Baronen? Vad heter han? Är han släkt med Sam Storm?
- Vilka saker finns i rummet där Sam sover?

Diskussionsfrågor:

- Varför tror du att Sam och hans familj låtsas tro på spöken i sin kanal?
- Om din familj flyttade runt till olika spökslott, hur hade du känt då?
- Vad skulle vara bra eller dåligt med att ens föräldrar jobbar som influencers?

Förslag på uppgift:

Använd persongalleriets figurer, laddas ner på <https://webbutiken.spsm.se/sr-julkalender/> och återberätta avsnittet tillsammans.

Avsnitt 2: "Han kommer förstöra min jul!"

Tema: känslor och att leva förr i tiden

I detta avsnitt får vi följa Disa, spökflickan som bor på Dimmeborg. Hon är mycket upprörd på Sam som tagit hennes rum och lagt hennes älskade docka i en låda. Disa har sällskap av Nöffbert, en spökgris. I en tillbakablick lär vi oss om Disas bakgrund, om hur hon levde som piga med sin mamma på slottet 1912 när den hemska Marina Sparre var slottsfru. Disa saknar att vara levande och blir avundsjuk när hon ser familjen Storm baka pepparkakor ihop.

Nya och eventuellt svåra begrepp:

avundsjuk	rista in
creepy	tjänstefolk
Föreställning= idé/tanke	vedervärdig
julskinka	vetenskapliga bevis
piga	

Frågor:

- Tycker Disa om Sam? Vad tycker Disa om Sam?
Svar: Hon tycker han är en bortskämd snorunge som tar hennes rum.
- Varför är Disa är upprörd/arg på Sam?
Svar: För att han har flyttat in i hennes rum
- Pepparkaksdoften får Disa att minnas något från när hon levde. Vad minns hon?
Svar: Disa minns när hon bakade pepparkakor med sin mamma.
- Vad slänger den osynliga Disa på den levande familjens pepparkakshus?
Svar: brinnande vedträ.
- Hur känner sig Disa?
- Varför förstör hon pepparkakshuset?
Svar: Disa känner sig ledsen och avundsjuk på att de lever och får vara tillsammans

Diskussionsfrågor:

- Finns det spöken? Vad tror du?
- Är du rädd för spöken?
- Känner du till andra berättelser om spöken?

Förslag på uppgift:

- Skapa ett eget djurspöke, rita, berätta, göra digitala bilder, skapa på andra sätt.
- Beskriv hur ser det ut, vilket slags djur, hur låter spöket, vad äter det?
- Är det snällt eller farligt?

Avsnitt 3: "Nya skolan"

Tema: vänskap och livet på nätet

Sams mamma delar en film från branden i sin kanal, för familjen delar allt med sina följare. (Förutom en olycka som hände när Sam var liten.) På natten ser Sam en spökflicka i vad han tror är en dröm. Nästa dag går Sam sin första dag i den nya skolan. Han märker att de nya klasskompisarna mest vill bli vänner med den kända "Spökjäger-Sam" och inte lära känna den riktiga Sam. När han kommer hem till Dimmeborg ringer en mystisk gammal telefon och en röst varnar honom för den "farliga spökflickan".

Nya och eventuellt svåra begrepp:

besvikelse	konkurrent
content	kändis
desperat	lägga ut i sociala medier
dela i sociala medier	onda andar
julmust	konkurrent

Frågor:

- Vad händer när Sam börjar i den nya skolan? Alla känner igen honom
- Varför vill alla vara kompis med Sam i den nya skolan? Han är kändis
- Är de Sams vänner på riktigt?
- Hur känner sig Sam? Sam är ledsen för ingen vill lära känna honom på riktigt.
- Vad frågar rösten i den gamla telefonen? "Har du sett spökflickan"?

Diskussionsfrågor:

- Hur vet man när någon är en riktig kompis? Hur blir man vänner på riktigt? Har du träffat någon som vill vara vän med dig för att du ska hjälpa hen med något? Har du känt dig ensam någon gång?
- Vad skulle du ha gjort om det ringde i en gammal telefon i ett gammalt slott? Hade du vågat svara? Vem tror du ringer?

Förslag på uppgift:

- Gör en berättelse tillsammans i grupp om en gammal telefon som ringde i ett gammalt spökslott. Hur kändes det? Vem vågade svara? Vem ringde? Hur lät rösten? Och vad ville personen berätta?
- Spela in berättelsen som en egen radioteater. Gör ljudeffekter och spela in repliker

Avsnitt 4: "Spökena på Dimmeborg"

Tema: samarbete och olikheter

Pedagogiskt tips: Använd persongalleriet för att prata om de olika spökena, kartan över slottet som visar de olika platserna, vallgrav, bibliotek, vinden

Återigen flyttar Sam på Disas docka i och irriterar Disa. Då vill Disa samla alla spöken på Dimmeborg för att skrämma bort Sam och hans familj för gott. Disa besöker Sir Delvin i vallgraven, spökbibliotekarien, operaspöket, poltergeist-tvillingarna och spökbetjänten Agaton. Men de flesta är upptagna med sitt. Till slut samlas ändå några av dem på vinden med Disa för att planera hur de ska skrämma familjen.

Svåra ord:

avrättningsplats
betjänt
bråkspöke =poltergeist
irritera
skallben
metaforiskt

Frågor:

- Varför är Disa irriterad på Sam? För att han flyttar på dockan hela tiden.
- Vad gör Disa med sin docka Victoria varje gång Sam lagt undan den? Plockar fram Victoria och sätter henne på sängen igen.
- Vilka spöken möter vi? Minns du några av dem? Svar: Sir Delvin, Bibliotekspöket, Operaspöket, gycklarna Carl-Fredrik och Fiona samt betjänten Agaton.
- Vad vill Disa att spökena ska hjälpa till med? Hon vill att de ska hjälpa till att skrämma bort människofamiljen från slottet

Diskussionsfrågor:

- Varför vill Disa skrämma bort familjen?
- Vilka ber hon om hjälp?
- Tycker du det är rätt eller fel av Disa att samla alla spöken för att jaga bort familjen?
- Vem har rätt att bo i slottet? Vem äger slottet? Vem bodde där först? Vad tycker du?

Uppgift:

- Läs en annan berättelse om spöken tillsammans.
- Skapa ett eget spöke, beskriv hur spökets kläder ser ut.

Avsnitt 5: "Allt är fejk"

Tema: hemligheter och svek

Sam blir skrämmd av spökflickan som kryper ut ur spegeln. När han berättar för sina föräldrar tror de inte på honom. I skolan berättar Sam för Theo om spökflickan och att familjens spökjakter egentligen är fejkade. Theo spelar in samtalet i hemlighet och sprider det. Nu vet hela världen att Spökjägarfamiljen har lurat sina följare. Sam känner sig sviken och arg, och när den gamla telefonen ringer igen lovar en röst att hjälpa honom "förintar spökflickan."

Nya ord:

fejk	mardröm
förinta	mediastrategi
hysteriskt	skrämmas/skrämmd
kolsvarta	specialeffekter
konkurrent	sviken

Frågor:

- Sam berättar för någon i skolan om spökflickan. Vem berättar han för?
- Vad händer då? Vill Sam berätta allt för Theo? Theo spelar in det hela på telefonen och får Sam att säga att allt på spökanalen som familjen har spelat in är fejk.
- Hur känner sig Sam när Theo berättar hans hemlighet i filmen?
- Mamma och pappa blir besvikna när de får höra inspelningen i sociala medier, varför då?
- Det ringer i den gamla telefonen igen. Vem ringer den här gången? Vad berättar personen? Rösten i andra änden säger att hon vet hur man förintar spökflickan.
- Vad gör Sam då? han bjuder in personen till slottet

Diskussionsfrågor:

- Vad gör Theo med sin telefon som gör att Sam känner sig ledsen och sviken?
- Theo spelar in Sam på telefonen, får man göra det utan att fråga personen först?
- Hur känns det när någon berättar din hemlighet för någon annan?
- Sam känner sig sviken av sin kompis, hur känns det?

Uppgift:

- Prata tillsammans om vad man får göra med sin telefon, att man måste fråga om lov och vad man kan göra när någon ber en göra något som man inte vill.

Avsnitt 6: "Gasten"

Tema: ilska och att göra dåliga val

Disa är fast besluten att skrämma bort Sam och hans familj från slottet. Hon försöker samla hjälp från de andra spökena på Dimmeborg, men de är inte intresserade av att ställa upp. Då får Disa höra om Gasten – ett farligt spöke som suger minnen ur sitt offer. Disa bestämmer sig för att locka fram Gasten för att använda den mot Sam.

Nya ord:

fasansfullt	olika sorters spöken
förälskad	opera
inkräktare	operasångerska
gast=farligt spöke	osynlig
minnen	prank

Frågor:

- Disa fattar att Sams familj är spökjägare. Hur får hon reda på det? Disa hör det när Sam spelar in en film till kanalen
- Hur känner sig Disa då? (sviken)
- Vad vill hon göra? Då blir hon ännu mer besluten att jaga bort Sams familj.
- Inga spöken vill hjälpa Disa att skrämma bort familjen. Vem ber Disa om hjälp då?
- Vem är gasten? Ett farligt spöke
- Vad jobbade spöket Agaton med när han levde? Vad gör en betjänt? Finns det några sådana idag?
- Vem var Agaton kär i? en operasångerska

Diskussionsfrågor:

- Disa tar hjälp av en gast, ett farligt spöke som skadar andra. Är det ok att använda farliga saker för att skrämma andra?
- Hur känns det när någon skrämmer dig?
- Disa vill skrämma familjen. Vad skulle Disa kunna göra som inte skulle skada någon? Hur kan hon göra det på något ofarligt sätt istället?
- Är det kul att bli prankad? Hur känns det?
- Agaton var kär i en operasångerska. Har du varit kär någon gång? Hur känns det?

Förslag till uppgift:

- Prata tillsammans i klassen om snälla sätt att busa eller skrämmas.

Avsnitt 7: "De dödas bok"

Tema: att känna sig utanför och att söka kunskap

Sam känner sig utanför i skolan och går in i skolans bibliotek. Då får han höra av bibliotekarien om ett hemligt bibliotek på Dimmeholm där "De dödas bok" sägs finnas. Med hjälp av en gammal mathiss på slottet tar han sig till det låsta biblioteket och hittar boken. Boken avslöjar att ett spöke kan bli levande igen på julafton. Samtidigt planerar hans föräldrar en julfest för hela klassen.

Nya ord:

bibliotekarie
känna sig utanför
lexikon
mathiss
"saligen hädangångna"
själ
Ångra sig

Frågor:

- I skolan verkar alla sura på Sam. Vad gör Sam då? Han går till skolbiblioteket.
- Vem träffar Sam i skolbiblioteket? Vad berättar personen om? En bibliotekarie, berättar om en farlig bok De Dödas bok
- Vem har skrivit de dödas bok? Ett okänt spöke.
- Vad står det i boken? Ett spöke kan bli levande igen på julafton
- Var finns den? på Dimmeholms slott
- Hur tar sig Sam in till slottets låsta bibliotek? Han kryper in i den gamla mathissen och drar sig upp med ett rep.
- Vad vill Sams föräldrar göra? De vill ha julfest för alla i klassen.

Diskussionsfråga:

- Vill Sam att klasskompisarna ska komma på fest?
- Varför vill han inte att de ska komma?
- Vad säger Sam till sina föräldrar? Är det sant? Varför säger han inte sanningen?
- Kan man säga allt till sina föräldrar? Måste man det?
- Om du är med om något konstigt eller otäckt vem vill du berätta det för? Hur gör du då?

Förslag på Uppgift

- Gör en digital bild hur De Dödas bok ser ut
- Berätta för klassen om hur din bok ser ut.

Avsnitt 8: "Jag är Disa"

Tema: från fiende till vän

Nu möts Sam och Disa ansikte mot ansikte. De är först arga på varandra, men börjar sedan samarbeta för att försöka få Sams familj att flytta från slottet, för det vill Sam också. Tillsammans saboterar de saker i slottet: toaletter, lampor och kranar går sönder. De har kul ihop så Disa börjar känna något nytt – hon vill inte längre att Sam ska lämna Dimmeborg!

Nya ord:

ansikte mot ansikte	ohändig
humorbefriad	opraktisk
händig	sabotage
inkräktare	sabotera
kaos	samarbeta
knölar	skrubb

Frågor:

- Vill Sam flytta från slottet?
- Vill Disa att Sam ska flytta? Sam vill flytta från slottet, och Disa vill också att han ska flytta.
- Sam och Disa vill att Sams familj ska flytta från slottet. Vad gör de då? Gör så att saker går sönder. Att saker i slottet går sönder skulle få dem att flytta eftersom de inte är bra på att laga saker., tror Sam.
- Vad händer när föräldrarna kommer hem? Vattenkranen är sönder, flugor surrar, det rinner ur kylskåpet, pappa Mattias blir inlåst på toa där baskorvar kommer upp ur avloppet. Kaos!

Diskussionsfrågor:

- I början av avsnittet är Sam och Disa är arga på varandra. Hur låter deras röster då?
Sedan när mamma och pappa kommer hem blir det jättetokigt och roligt. Hur låter Sam och Disas röster då?
- Hur kan man veta om någon är arg eller glad?
- Disa vill först att Sam ska flytta. Hon ändrar sig. Varför då?
- Sam och Disa skapar kaos. Vad tror du att Sams föräldrar tycker om det?
- Hur känns det för dig när allt är stökigt och det är kaos runt omkring dig?

Förslag på uppgift:

- Prova själv att säga en mening och visa att du är jättearg.
- Säg samma mening och visa att du är jätteglad, jätteledsen eller jätterädd.
- Känns det olika inuti? Hur gjorde du med rösten och kroppen?

Avsnitt 9: "Spöken finns"

Tema: vänskap och att göra val

Sam träffar spökgrisen Nöffbert. Senare är det julfest med Sams klass på slottet. Sam känner besviket att klasskompisarna inte vill vara där för hans skull, de vill egentligen bara vara med på kanalen. Då hjälper Disa honom att skrämma gästerna genom att förvandla pepparkakor och julmust. Klassen flyr, och Sam känner sig både nöjd och ensam. Sedan får Sam ett telefonsamtal från Madame Malou som frågar när hon ska komma och "förinta spökflickan" – men Sam säger att det inte finns några spöken på Dimmeborg och lägger på.

Nya ord:

flyr
förgöra
förinta
reklam
slogan
smälter
sorl

Frågor:

- Tycker familjen om att dricka Junka? Svar: Nej
- Varför behöver mamma Leila och pappa Mattias reklampengar? Svar: Mamma Leila och pappa Mattias behöver reklampengarna för att laga det som är trasigt i huset.
- Vad hör Sam att sina klasskamrater säger på slottets julfest? Svar: Att Sam försöker köpa kompisar.
- Madame Malou ringer och frågar när hon ska komma och förinta spökflickan, vad svarar Sam? Svar: Sam säger att det inte finns några spöken på Dimmeborg.
- Vem är Sams kompis som han tycker om? Svar: spöket Disa.

Diskussionsfrågor:

- Hur vet du om du tycker om någon? Berätta hur det känns.
- Varför vill Sam inte flytta från Dimmeborg nu?
- Var det roligt eller dumt att Disa och Sam skrämde klassen?

Uppgift:

- Hur gör du när du blir arg på en kompis, och hur gör du så att ni blir vänner igen, berätta.

Avsnitt 10: "Dödsberättelsen"

Tema: en sorglig historia och hårda regler

I detta avsnitt berättar Disa sin dödsberättelse för Sam. Disa var tolv år och dog av tuberkulos år 1912, efter att slottsfru vägrat hjälpa henne och hennes mamma. Sam och Disa kommer närmare varandra och Disa tar med Sam upp på taket. Men när spöktvillingarna upptäcker dem blir de arga på Disa för att hon umgås med en levande – och puttar ner Sam från slottets tak!

Nya ord:

flygtur
oäkting
regel
slottsfru
smitthärd
Tuberkulos (lungsot)
umgås

Frågor:

- Hur dog Disa? Svar: Disa dog av sjukdomen tuberkulos.
- Hur gammal var Disa när hon dog? Svar: tolv år.
- Om du blir sjuk var kan du få hjälp? Svar på sjukhus eller vårdcentral.
- Var kan Disa flyga? Svar: Inom slottets murar.
- Vad gör spöktvillingarna med Sam? Svar: De puttar Sam.

Diskussionsfrågor:

- Vad är en regel.
- Vem bestämmer reglerna hemma hos dig?
- Vem bestämmer reglerna på skolan?
- Vad händer när du inte följer regler?

Avsnitt 11: "Julklapp till Disa"

Tema: Missförstånd och tillit

Disa räddar Sam från att skadas eller dö när han faller. En tacksam Sam vill ge Disa en julklapp och letar upp De dödas bok i slottets bibliotek. Där hittar han svaret på hur ett spöke kan bli levande en dag. Sam slår in boken som en present till Disa. Men senare hör han Disa säga till de andra spökena att hon bara låtsas vara hans vän – vilket gör Sam ledsen och besviken. Då dyker Gasten upp i hans rum...

Nya ord:

ektoplasma,
reinkarnation,
missuppfattat,
porträtt,
virvlande

Frågor:

- Disa berättar om en spökregel för Sam, vilken är regeln? Svar: En levande och död får inte vara vänner.
- Vad vill Sam ge Disa i julklapp? Svar: De dödas bok.
- Vad hör Sam att Disa till spöktvillingarna? Svar: "Jag låtsas vara vän med den där trista, levande pojken.

Diskussionsfrågor:

- Hur tror du Sam känner när Disa säger att hon låtsas vara Sams vän?
- Varför sa Disa att hon låtsas vara Sams vän?

Uppgift:

- Visa på samtalskartan hur du tror Sam känner sig när Disa säger att hon låtsas vara Sams vän.
- Det finns en spökregel "En levande och en död får absolut inte bli vänner." Kan Disa och Sam vara vänner, vad tror du?

Avsnitt 12: "Levande på julafton"

Tema: Att ställa allt tillrätta

Material: kanske pepparkakshjärta,

Uppe på slottsvinden samtalar Agaton, spöktvillingarna och Disa. Agaton är mycket arg över att Disa kallat fram Gasten som är orsaken till Agatons olycka. I sitt rum ligger Sam illa till för Gasten håller på att suga ut hans minnen. Disa upptäcker det och lyckas driva bort Gasten. De blir sams igen och Sam ger Disa en julklapp, "De dödas bok", som kan visa henne hur hon kan bli levande på julafton.

Nya ord:

gastkramad
spökregel
pepparkakshjärta
sams

Frågor:

- Vem har Disa kallat fram? Svar: Gasten
- Vem räddar Sam från Gasten? Svar: Disa
- Vad ger Sam till Disa i julklapp? Svar: De dödas bok.
- Vad fick Disa av sin mamma sista julen? Svar: En pepparkaka.

Diskussionsfrågor:

- Varför tror du Sam litar på Disa igen??

Förslag på uppgift:

- Berätta hur det känns att äta eller dricka något som du gillar.

Avsnitt 13: "Livets och Dödens klocka"

Tema: regler och konsekvenser

Sam och Disa läser i De dödas bok om hur ett spöke kan bli levande på julafton genom att stå inför Livets och dödens klocka vid midnatt. Disa blir överlycklig över hoppet att få leva igen, och de planerar vad hon ska göra som levande. Men när de pratar blir de påkomna av spöktvillingarna. Sam förs upp till vinden där Disa slutligen säger sanningen högt – Sam ÄR hennes vän. Då uppenbarar sig Spökrådet...

Nya ord:

festsalen	spökrådet,
klenäter	makabert
"lova på heder och samvete"	straff
lussekatter	midnatt

Frågor:

- Vad ska Disa göra på julafton för att bli levande? Svar: Hon ska ställa sig framför livets och dödens klocka vid midnatt mellan den 23:e och 24: december
- När såg Disa klockan? Svar: Hon såg den när hon levde (och var 10 år gammal)
- Disa smög in i festsalen och såg klockan, vad var det för fest slottsfru Sparre hade? Svar: Luciafest.
- Vad gör Carl-Fredrik och Fiona? Svar: De tar upp Sam på vinden.

Diskussionsfrågor:

- Disa sa sanningen till spökrådet, ska man alltid tala sanning?

Uppgift:

- Berättar du för någon att de är din vän? Hur känns det om någon säger att jag är din vän?

Avsnitt 14: "Spökrådet"

Tema: att försvara en vän

Disa ställs inför Spökrådet som ska döma henne för att ha blivit vän med en levande. Försvaret hålls av Agaton, men Spökrådet är inte övertygade. Då berättar Sam att han faktiskt varit död i 20 sekunder som liten. Tack vare det lyckas han övertyga Spökrådet om att Disas och hans vänskap inte bryter mot lagen. Disa blir fri och Sam accepteras som en vän till spökena. Tillsammans börjar de utforska Dimmeborg och träffar fler spöken. Men samtidigt dyker en gammal bekant upp inne på slottet.

Nya ord:

döma
exorcist
fördrivas
försvara
pondus
överläggning

Frågor:

- Varför får Sam och Disa vara vänner? Svar: Sam har varit död i 20 sekunder när han var liten.
- Vilka fler spöken träffar Sam på Dimmeborg? Svar: för Sir Delvin, Toa-Torsten, Spökbibliotekarien och Operaspöket i västra tornet.
- Vem sitter i köket när Sam kommer till köket? Svar: Madame Malou.

Diskussionsfrågor:

- Vad kan hända om någon bryter mot lagen?

Förslag på uppgift:

- Googla på dator eller Ipad: bild gammal telefon Fråga: Visste du att den satt fast i väggen och den gick inte att ta med sig.

Avsnitt 15: "Disa – Madame Malou"

Tema: ett nytt hot

Sam och hans familj har besök av Madame Malou, en professionell exorcist som säger sig kunna utrota spöken. Hon visar upp en spökfälla och demonstrerar hur hon förintar ett litet spöke. Disa hör allt och inser att Madame Malou är ett verkligt hot. Sam försöker stoppa Madame Malou, som berättar att hon är på jakt efter spökflickan Disa. Men Madame Malou känner av Disas närvaro.

Nya ord:

babbelspöket
flugsvamp
koffert
magiker
pentagram
professionell
utrota

Frågor:

- Vad vill Madame Malou göra? Svar: Hon vill utrota spöken.
- Vad visar Madame Malou? Svar: En spökfälla.
- Vad händer med spöket Madame Malou fångat i en burk? Svar: Det dör.

Diskussionsfråga:

- Har du sett någon film med spöken? Om du har sett en film med spöken, blev du rädd, glad eller hur kände du?

Uppgift:

- Rita Disas jultröja med Nöffbert på. Eller något annat som du gillar, till en festdag du firar!

Avsnitt 16: "Sam – Madame Malou"

Tema: att skydda någon och att inte bli lyssnad på

Madame Malou drar i gång sin spökjakt på Dimmeborg. Mamma Leila filmar och gör material till kanalen. Hon laddar sin spökfälla med ett spiritusljus och börjar söka efter Disa, som hon anar finns i Sams rum. Sam gör allt för att distrahera Madame Malou och hindra henne från att hitta Disa, genom att låtsas ha tappat bort nyckeln. Till slut tvingar Madame Malou Sam att bära hennes mystiska utrustning. Madame Malou förklarar att spökjakten ska ske i natt – på fullmånen.

Nya ord:

albino
anaconda
exorcist
ockult
ritualer
spiritusljus
storskalig

Frågor:

- Vad gör Sam när Madame Malou står utanför dörren till hans rum?
Svar: Sam låtsas att dörren till hans rum är låst och att han inte hittar nyckeln. Han pratar högt för att varna osynliga Disa inne i rummet.
- Vad har Madame Malou i sin bil?
Svar: Lådor och burar med djur i. Där finns till exempel en albino-anakonda, en get och en tupp. Det finns också kedjor av järn, havssalt samt en lång piska.
- Sam försöker ta tillbaka det han sa på telefon. Funkar det?
Svar: Nej, Madame Malou låter sig inte luras. Hon är fast besluten att fånga Disa.

Diskussionsfrågor:

- Vad tänker du om att Sams föräldrar samarbetar med Madame Malou och gör innehåll till kanalen?
- Är det lätt eller svårt att få vuxna att lyssna, tycker du? Hur brukar du göra för att visa att det gäller något viktigt?

Avsnitt 17: "Midnattsjakt"

Tema: När ingen tror på en och att varna för fara

Disa inser att hon måste varna alla spöken på Dimmeborg för Madame Malou, som planerar att utrota dem. Hon försöker övertyga Sir Delvin, Operaspöket, Biblioteksspöket och Toa-Torsten, men ingen vill lyssna. Till slut samlas hon, Agaton och spöktvillingarna på vinden, medan klockan slår tolv och spökjakten börjar.

Nya ord:

andeutdrivare
konkurrenterna
samarbetspartner
utrota
vallgraven
varna
övertyga

Frågor:

- Varför måste Disa varna alla spöken i slottet? Svar: Sams mamma och pappa har bjudit in Madame Malou till slottet för att jaga spöken. Och Madame Malou fejkar inte sin spökjakt.
- Varför kan inte spökena bara sväva bort från slottet och hålla sig undan Madame Malou? Svar: Spökena är bundna till platsen där de dog. De kan inte gå bortom slottsmuren och är därmed fångade på slottet.
- Vad händer när klockan slår tolv? Svar: Då börjar spökjakten på slottet.

Diskussionsfrågor:

- Varför tror du de andra spökena inte tar Disa på allvar?
- Har du (eller någon du känner till) varnat för någonting och ingen har lyssnat?

Förslag på uppgift:

- Hur gör man en varning? Vilka färger och former är bra att använda? Vilka skrivtecken används ofta? Hitta exempel på varningsskyltar gör sen en liten affisch eller skylt som varnar spöken för Madame Malou.

Avsnitt 18: Den stora spökjakten

Tema: mod och list

Madame Malou leder den stora spökjakten på Dimmeborg, medan Sam försöker stoppa henne. Hon fångar spöke efter spöke med sin spökfälla; Toa-Torsten, Operaspöket, Biblioteksspöket och flera andra. Till slut riktar hon spökfällan mot Disa och fångar även henne. Men Sam lyckas använda Madame Malous rädsla för fåglar genom att skrämma fram fåglar, så att Malou blir rädd och tappar spökfällan...

Nya ord:

saltpiska
specialeffekter
spiritusljus
spökutrotning

Frågor:

- Vad gör Madame Malou under spökjakten?
Svar: Hon suger in alla slottets spöken i sin spökfälla (=en speciell burk av glas med ett metall-lock).
- Hur lyckas Sam rädda spökena?
Svar: Sam kommer ihåg att Madame Malou tyckte fåglar var obehagliga, så han jagar upp småfåglar mot Madame Malou.
- Vad händer med spökfällan?
Svar: Madame Malou tappar den när hon viftar bort fåglar. Sam sparkar den mot muren så spökena befrias ur glasburken.

Diskussionsfrågor:

- Tycker du det var rätt av Sams föräldrar att låta spökjakten ske? Har du några tankar kring varför Sam inte berättar om Disa för dem?
- Vad tycker du om hur Sam hanterade Madame Malou?

Förslag på uppgift:

- Rita en bild av spökfällan med spökena ihopklämda inuti. Rita först en burk, sen alla spökena inuti burken. Låt deras kroppar följa burkens form. Hur många får du in?
- Återberätta vad som händer när Madame Malou jagar spökena. Vad hände i början, i mitten och i slutet på avsnittet?

Avsnitt 19: "När Disa dog"

Tema: Orättvisa och rykten

Spökena är fria ur fällan! Sams föräldrar ber Madame Malou att ge sig i väg från slottet. Senare berättar Disa sin fulla dödshistoria för Sam. Hon berättar hur hon dog som barn, blev ett spöke och hur slottsfrun Marina Sparre dog genom att sätta en pralin i halsen. Disa förklarar då att alla trodde att hon skrämt ihjäl Sparre, och därför fick hon ett rykte om sig som ett farligt spöke. Samtidigt återvänder Madame Malou och visar ett papper där det står att Sams familj har blivit vräkta från slottet. Madame Malou utropar sig själv som härskarinna över Dimmeborg!

Nya ord:

förbannelse
hyreskontrakt
pojkslyngel
"skrämt ihjäl"
vräkning

Frågor:

- Vad hittar Agaton inuti muren?
Svar: Ett skelett han inte känner till.
- Vad händer när Disa dör? Vad händer med hennes mamma?
Svar: Disa dör men hon går inte mot ljuset, utan stannar kvar som ande. Hennes mamma får sparken och får lämna slottet.
- Alla på slottet trodde att Disa var ett extra farligt spöke. Varför?
Svar: De trodde att Disa skrämt ihjäl Martina Sparre.

Diskussionsfrågor:

- Varför tror du Disa blev kvar som spöke i slottet?

Förslag på uppgift:

- Hur tror du att det går i berättelsen? Vad tror du kommer att hända med Sam och Disa? Kan du gissa? Berätta för varandra hur ni tror att det går.

Avsnitt 20: "Vi måste kämpa"

Tema: att kämpa tillsammans

Nya ord:

galgbacke
ockult
släktträd
testamente

Frågor:

- Vad berättar pappa Mattias om slottet och Baron Maximilian von Sturm (Blodige Baronen) och dennes testamente?
- Båda Sam och Disa säger förlåt till varandra. Varför?
- Vilka bestämmer sig Sam och Disa för att fråga om sanningen med testamentet?

Diskussionsfrågor:

- Vad betyder "att ärva något"?
- Har du hört talas om någon som ärvt något?
- Varför tror du att man har skrivit lagar om vem som har rätt att få någons tillgångar när någon dör?

Förslag på uppgift:

Vad vill du skriva i ditt testamente? Är det något extra fint som du vill ge till någon när du dör?

Avsnitt 21: Poltergeists

Tema: sanningen kommer fram

Nya ord:

herresäte
hängd
mördad
utkastad
vräkt

Frågor:

- Vad berättar spöktvillingarna om Blodige Baronen och vad som hände när han "försvann"?
- Vad händer med Sams familj i slutet av avsnittet?
- Vad upptäcker Disa om Madame Malou?

Diskussionsfrågor:

- Tycker du det var rätt av polisen att kasta ut Sams familj ur slottet?
- Varför kommer polisen och kastar ut någon? Vad är polisens uppgift i det fallet?
- Vad för andra saker kan en polis jobba med?
- Har du pratat med en polis någon gång?
- Om man behöver hjälp av polisen vart ringer man då?

Avsnitt 22: "Disas julklapp"

Tema: vänskap och lojalitet

Nya ord:

hot	offerblod
ingredienser	porträtt
magisk brygd	ritual
"mörkt leende"	rymma

Frågor:

- Varför använder Madame Malou "De dödas bok"?
- När Madame Malou ska använda kniven mot geten, vad gör Sam då?
- Vem väcks från de döda och blir ett spöke?

Diskussionsfrågor:

- Varför tror du Sam återvände till Dimmeborg?
- Varför vill Sam rädda Disa? Hur känner Sam tror du?

Avsnitt 23: "Marina Sparre"

Tema: styrkan i att vara tillsammans

Nya ord:

förvandlas
"En isande förlamande frost"
istapp
kristallkronan
oförsämd
"stå på någons sida"
tjänare

Frågor:

- Vad gör de andra spökena när Disa tvingas bli tjänarinna?
- Vem visar sig Gasten egentligen vara?
- Vad händer med "Livets och dödens klocka"?

Diskussionsfrågor:

- Har du hjälpt någon när någon varit elak?
- Vad kan man göra om någon är elak mot någon annan?
- Hur kan man visa att man står på någons sida?

Förslag på uppgift:

- Använd persongalleriets figurer (bifogat längst bak i kompendiet) och återberätta avsnittet tillsammans.
- Gör en glittrande istapp i papper.

Avsnitt 24

Tema: när det goda vinner?

Slutet vill vi inte skriva ut här och avslöja hela den fina finalen. Vi hoppas du förstår. Lyssna på sista delen och ha ett trevligt jullov!

Frågor efter lovet:

- Slutade historien som du trodde?
- Vilken var din favoritkaraktär?
- Vad tyckte du om berättelsen?

Julkalenderns kopplingar till läroplaner och kursplaner

Läroplan för anpassade grundskolan

Följande är utdrag ur läroplaner och kursplaner och det är exempel på hur du som lärare på olika sätt kan förankra arbetet med julkalendern i din undervisning utifrån läroplaner och kursplaner.

Olika avsnitt har olika teman och du kan som lärare därmed knyta an på olika sätt till läroplanen och kursplanerna utifrån avsnittens olika teman. Några avsnitt har fokus på historiska perspektiv, några har fokus på samhällsfrågor eller helt enkelt bara på att förstå innehållet och väcka elevernas fantasi. Du som lärare kan välja hur du kopplar innehållet i julkalendern och din undervisning till läroplan och kursplaner utifrån dina elevers förutsättningar och behov i lärandet.

Kapitel 1: Skolans värdegrund och uppdrag

Förståelse och medmänsklighet

”Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse.”

Genom att lyssna till berättelsen i julkalendern får elever möjlighet att utveckla sin förståelse för andra människor och sin förmåga till inlevelse.

Skolans uppdrag

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare...”

”Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information. Utbildningen ska därigenom ge eleverna förutsättningar att utveckla *digital kompetens* och ett förhållningssätt som främjar *entreprenörskap*.”

”En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. I all undervisning är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv. Genom ett *historiskt perspektiv* kan eleverna utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande.”

Detta år är julkalenderns tema ett tema som knyter an till både historia, medier, källkritik, innehåll som förmedlas och kommunikation. Genom att knyta an till det som framkommer i avsnitten i julkalendern kan du i din undervisning också knyta an till frågor som att tänka kritiskt, granska information samt hur eleverna kan utveckla färdigheter för att kunna delta i samhällslivet.

Kursplan ämnesområde kommunikation

Ämnets syfte

"... Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att delta i, ta emot och tolka olika former av kommunikation. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur olika verktyg för kommunikation kan användas..."

Undervisningen i ämnesområdet kommunikation ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- ...förmåga att tolka olika texter och andra former av kommunikation, och...

Centralt innehåll åk. 4-6

Avläsa, läsa och skriva

- Kommunikation om innehållet i olika texter.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga. Sånger, bilderböcker, kapitelböcker, sagor och myter.

Centralt innehåll åk. 7-9

Samspela, tala och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och miljöer. Kroppsspråk, tecken, tal och andra former för kommunikation. Att uttrycka känslor, avsikter, kunskaper och åsikter på olika sätt samt att tolka andras uttryck.
- Möjligheter och risker vid kommunikation i digitala medier.

Avläsa, läsa och skriva

- Att kommunicera om och återge delar av innehållet i olika texter.

Texter

- Skönlitteratur för ungdomar. Sånger, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter.

Kursplan samhällsorienterande ämnen

Ämnets syfte

"Undervisningen i de samhällsorienterande ämnena ska syfta till att eleverna utvecklar nyfikenhet på och intresse för människan, samhället och omvärlden i dag och i det förflutna. Eleverna ska ges möjligheter att ställa frågor om individ och samhälle, etik och moral samt levnadsvillkor under olika tider och på olika platser utifrån egna upplevelser och aktuella händelser. I kommunikation om detta ska eleverna också ges möjligheter att använda ord, begrepp och andra uttrycksformer från det samhällsorienterande området..."

Koppling till centralt innehåll åk. 4-6 exempelvis

Att leva tillsammans

- Vardagliga moraliska frågor och livsfrågor, till exempel utanförskap, kränkningar, jämställdhet, sexualitet och vad som är viktigt i livet.
- Sociala skyddsnät för barn i skolan och i samhället.
- Hur digitala och andra medier kan användas ansvarsfullt.

Att leva i Sverige

- Människors levnadsvillkor och viktiga händelser i svensk historia från cirka 800 till cirka 1900, däribland statens utveckling och levnadsvillkor i ståndssamhället.
- Yrken och verksamheter i samhället.

Att leva i världen

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.
- Mediernas roll i samhället.

Koppling till centralt innehåll åk. 7-9 exempelvis

Att leva i Sverige

- Människors levnadsvillkor och viktiga händelser i svensk historia från cirka 1900 till nutid, däribland demokratisering och framväxten av välfärdssamhället.
- Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar samt arbetsuppgifter inom olika yrken och verksamheter.

Att leva i världen

- Mediernas roll i samhället.

Kursplan svenska

Ämnets syfte

”Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal- och skriftspråk samt andra former för kommunikation, så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära...

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt med andra former för kommunikation,
- förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra texter, och...”

Centralt innehåll åk. 4-6

Läsa och skriva

- Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap och handling i texterna.

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga. Bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning.

Språkbruk

- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.

Informationssökning och källkritik

- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

Koppling till centralt innehåll åk. 7-9 exempelvis

Läsa och skriva

- Att återge delar av innehållet i olika texter. Att resonera om texter med koppling till upphovsperson, andra texter och egna erfarenheter.

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera åsikter och argument.

Texter

- Skönlitteratur för ungdomar. Epik, lyrik och dramatik. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.

Språkbruk

- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Skillnader i språkanvändning beroende på syfte, mottagare och sammanhang. Språkets betydelse för att utöva inflytande. Ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier och i olika sammanhang.

Informationssökning och källkritik

- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Kursplan ämnesområde vardagsaktiviteter

Ämnets syfte

”...Eleverna ska ges förutsättningar att reflektera över förhållanden i samhället samt över religion och livsfrågor. De ska också få inblick i människors levnadsvillkor på olika platser och under skilda tider. Genom att undervisningen på så sätt bidrar till förståelse av omvärlden och dess mångfald kan eleverna få perspektiv på sig själva i relation till sin omgivning...”

Undervisningen inom ämnesområdet vardagsaktiviteter ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att reflektera över samhällsförhållanden och livsfrågor samt människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.

Exempel på kopplingar till centralt innehåll i åk. 4-6

Leva tillsammans

- Vardagliga moraliska frågor och livsfrågor, till exempel utanförskap, kränkningar, jämställdhet, sexualitet och vad som är viktigt i livet.
- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.

Omvärld

- Människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.
- Yrken och verksamheter i samhället.
- Metoder för att söka information. Olika källors användbarhet och tillförlitlighet.

Exempel på kopplingar till centralt innehåll i åk. 7-9

Leva tillsammans

- Vardagliga moraliska frågor och livsfrågor, till exempel gott och ont, normer, jämställdhet och relationer.
- Normer och regler i elevens livsmiljöer, däribland i skolan och i digitala miljöer.

Omvärld

- Människors levnadsvillkor under olika tider och på olika platser.
- Metoder för att söka information. Olika källors användbarhet och tillförlitlighet.

Läroplan för anpassade gymnasieskolan

Följande är utdrag ur läroplaner och kursplaner och det är exempel på hur du som lärare på olika sätt kan förankra arbetet med julkalendern i din undervisning utifrån läroplaner och kursplaner.

Olika avsnitt har olika teman och du kan som lärare därmed knyta an på olika sätt till läroplanen och kursplanerna utifrån avsnittens olika teman. Några avsnitt har fokus på historiska perspektiv, några har fokus på samhällsfrågor eller helt enkelt bara på att förstå innehållet och väcka elevernas fantasi. Du som lärare kan välja hur du kopplar innehållet i julkalendern och din undervisning till läroplan och kursplaner utifrån dina elevers förutsättningar och behov i lärandet.

Detta år är julkalenderns tema ett tema som knyter an till både medier, källkritik, innehåll som förmedlas och kommunikation. Genom att knyta an till det som framkommer i avsnitten i julkalendern kan du i din undervisning också knyta an till frågor som att tänka kritiskt, granska information samt hur eleverna kan utveckla färdigheter för att kunna delta i samhällslivet.

Genom att lyssna till berättelsen i julkalendern kan elever få möjlighet att utveckla flera förmågor, bland annat förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse.

Kapitel 1. Skolans värdegrund och uppgifter

Förståelse och medmännisklighet:

”Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse.”

Anpassade gymnasieskolans uppdrag

”Huvuduppgiften för anpassade gymnasieskolan är att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna ska tillägna sig och utveckla kunskaper. Utbildningen ska främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor, som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslivet. Den ska bidra till elevernas allsidiga utveckling.”

...

”För att kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt behöver eleverna utveckla förmågan att finna, tillägna sig och använda ny kunskap. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information, fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta.”

Ämne historia

Exempel på koppling som du som lärare kan göra gällande julkalenderns innehåll gällande ämnesplanen i historia i den anpassade gymnasieskolan

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- ...Förmåga att reflektera över människors levnadsvillkor under olika tidsperioder...

Ämne Samhällskunskap

Exempel på koppling som du som lärare kan göra gällande julkalenderns innehåll gällande ämnesplanen i samhällskunskap i den anpassade gymnasieskolan

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att värdera och använda information som rör samhällsfrågor från olika källor.

Ämne svenska

Exempel på koppling som du som lärare kan göra gällande julkalenderns innehåll gällande ämnesplanen i svenska i den anpassade gymnasieskolan

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift.
- Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter.
- Förmåga att reflektera över det svenska språket och språkanvändning.

Övrigt material

Värdefulla länkar:

Om författaren:

[Om julkalendern 2025: Spökjul på Dimmeborg - Julkalendern 2025: Spökjul på Dimmeborg | Sveriges Radio](#)

Om illustratören:

[Sofia skapar bilderna till Spökjul på Dimmeborg - Julkalendern 2025: Spökjul på Dimmeborg | Sveriges Radio](#)

Material från Sveriges Radio

Affisch till klassrummet:

Ladda ner en A3-affisch från julkalenderns hemsida och sätt upp för att väcka intresse.

Frågor och nya ord per avsnitt:

Varje avsnitt har frågor för att stämma av hörförståelsen samt en samtalsfråga som bjuder in till reflektion. Vi har också lyft fram några ord och uttryck som kan vara bra att gå igenom innan lyssningen.

Avsnittsbilder till den digitala lyssningen:

Att titta på en bild under lyssningen på en stor skärm är skönt för att skapa fokus i klassen. Du kan också välja att låta eleverna lyssna på vissa avsnitt utan bildstöd, för att skapa inre bilder hos dem som lyssnar.

Färgläggningsbild och persongalleri:

Ett par färgläggningsbilder och ett persongalleri med karaktärerna som kan användas som stöd till lyssning och återberättande kan laddas ner på <https://webbutiken.spsm.se/sr-julkalender/>. På Sveriges radios hemsida finns alla färgläggningsbilder för nedladdning.